

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В. о. декана факультету
міжнародних економічних відносин
та туристичного бізнесу

(вказати назву структурного підрозділу)

Тетяна МІРОШНИЧЕНКО

(вказати П.І.Б керівника)

“

2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Дипломатія та розвідка

рівень вищої освіти : перший (бакалаврський)

галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

освітня програма : «Міжнародні відносини та регіональні студії»

спеціалізація

вид дисципліни : за вибором

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна 28 серпня 2024 року, протокол № 19

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

доктор історичних наук, професор, професор кафедри туристичного бізнесу та країнознавства Сергій ЛИМАН

кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри туристичного бізнесу та країнознавства Анатолій ПАРФІНЕНКО

Програму схвалено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Протокол від 27 серпня 2024 року, №20

Завідувач кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

(підпис) _____ доц. Анатолій ПАРФІНЕНКО

Програму погоджено з гаранткою освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

Гарантка освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

(підпис) _____ доц. Ганна ПАНАСЕНКО

Програму погоджено методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від 28 серпня 2024 року № 16

Голова методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

(підпис) _____ доц. Олена МИКОЛЕНКО

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В. о. директора ННІ «Каразінський
інститут міжнародних відносин та
туристичного бізнесу»

(вказати назву структурного підрозділу)

Микола ПИСАРЕВСЬКИЙ

(вказати П.І.Б керівника)

“ _____ ” _____ 2024 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Дипломатія та розвідка

рівень вищої освіти : перший (бакалаврський)

галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

освітня програма : «Міжнародні відносини та регіональні студії»

вид дисципліни : за вибором

ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу» 17 вересня 2024 року, протокол № 2

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

доктор історичних наук, професор, професор кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу Сергій ЛИМАН

кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу Анатолій ПАРФІНЕНКО

Програму схвалено на засіданні кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

Протокол від 3 вересня 2024 року № 1

Завідувач кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

(підпис)

Анатолій ПАРФІНЕНКО

Програму погоджено з гаранткою освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

Гарантка освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

(підпис)

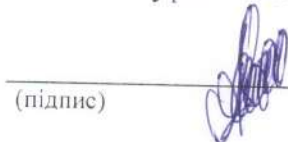
Ганна ПАНАСЕНКО

Програму погоджено науково-методичною комісією ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Протокол від 17 вересня 2024 року, №1

Голова науково-методичної комісії ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

(підпис)

Ганна ПАНАСЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Дипломатія та розвідка» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії» підготовки бакалавра спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Дипломатія та розвідка» є – розкрити причини виникнення, становлення та напрями функціонування розвідки на різних етапах історії від давнини до наших днів, з'ясувати її взаємопов'язаність з дипломатичною діяльністю, як двох невід'ємних складових функціонування держави у міжнародному просторі.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни «Дипломатія та розвідка»

- формування наступних загальних компетентностей:

Передбачені стандартом:

ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знанням.

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК9. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Передбачені робочою групою:

ЗК14. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК 15. Уміння виявляти та вирішувати проблеми;

ЗК 16. Уміння аргументувати вибір шляхів вирішення завдань професійного характеру, критично оцінювати отримані результати та обґрунтовувати прийняті рішення.

ЗК 17. Здатність працювати як автономно, так і у команді.

ЗК 18. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації, зокрема в міжнародному контексті;

ЗК 19. Навички міжособистісної взаємодії, цінування та повага різноманітності та багатокультурності;

- формування наступних спеціальних (фахових) компетентностей:

Передбачені стандартом:

СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК3. Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.

СК4. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики держав, суспільних комунікацій, регіональних досліджень.

СК5. Здатність аналізувати вплив світової економіки, міжнародного права та внутрішньої політики на структуру й динаміку міжнародних відносин та зовнішньої політики держав.

СК6. Здатність застосовувати засади дипломатичної та консульської служби, дипломатичного протоколу та етикету, уміння вести дипломатичне та ділове листування (українською та іноземними мовами).

СК10. Здатність аналізувати структуру та динаміку міжнародних суспільних комунікацій, виявляти їх вплив на міжнародну систему, державні та суспільні інститути.

СК12. Здатність до здійснення комунікації та інформаційноаналітичної діяльності у сфері міжнародних відносин (українською та іноземними мовами).

Передбачені робочою групою:

СК19 Здатність оцінювати регіональні комплекси безпеки та військово-політичного співробітництва країн та регіонів світу.

СК20 Здатність визначати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні, юридичні, економічні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобальних процесів.

1.3. Кількість кредитів - 3

1.4. Загальна кількість годин - 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	-
Семестр	
8-й	-
Лекції	
24 год.	-
Практичні, семінарські заняття	
12 год.	-
Лабораторні заняття	
-	-

Самостійна робота	
54 год.	-
Індивідуальні завдання	
-	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких **результатів навчання** :

Передбачені стандартом:

РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

РН02. Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів.

РН03. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.

РН04. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.

РН05. Знати природу та механізми міжнародних комунікацій.

РН08. Збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, регіональних систем, міжнародних комунікацій.

РН09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.

РН10. Вільно спілкуватися державною та іноземними мовами на професійному рівні, необхідному для ведення професійної дискусії, підготовки аналітичних та дослідницьких документів.

РН14. Використовувати сучасні цифрові технології, спеціалізовані програмне забезпечення, бази даних та інформаційні системи для розв'язання складних спеціалізованих задач у сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.

РН15. Розуміти та застосовувати для розв'язання складних спеціалізованих задач міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо.

РН16. Розуміти та відстоювати національні інтереси України у

міжнародній діяльності.

Передбачені робочою групою.

РН 18. Розуміти основи сучасного міжнародного права, його впливу на структуру й динаміку міжнародних відносин та зовнішньої політики держав.

РН 19. Визначати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні, юридичні, економічні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобальних процесів.

РН 22. Аналізувати інформацію про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, готувати інформаційні та аналітичні документи, із дотриманням норм та правил їх оформлення.

РН 23. Розуміти події міжнародного життя, процеси в сфері міжнародного співробітництва та міжнародної безпеки, стан взаємодії та конфлікту в міжнародних системах.

РН 24. Здійснювати діяльність у дипломатичній та інших суміжних до міжнародного співробітництва сферах.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Вступ. Таємна дипломатія та розвідка у Давнину, Середні віки і Новий час.

Тема 1. Таємна дипломатія та розвідка як навчальна дисципліна й напрям наукових досліджень. Теоретичні аспекти та етапи діяльності розвідувальних служб.

Предмет та завдання курсу. Сутність таємної дипломатії та її види. Поняття «розвідка». Завдання та специфіка діяльності розвідки. Види і функції розвідки. Механізм здійснення розвідувальної діяльності. Засоби добуття інформації. Характер взаємодії розвідки, суспільства і влади.

Тема 2. Зародження та функціонування таємної дипломатії й розвідки у стародавніх державах.

Специфіка таємної дипломатії й розвідки у Стародавньому світі. Таємна дипломатія і розвідка Стародавнього Єгипту. Стан та напрями розвідувальної діяльності міст-держав Месопотамії, Ассирії, Персії. Особливості організації розвідки стародавніх держав Індії та Китаю. Розвиток таємної дипломатії у Стародавній Греції. Розвідка під час греко-перських війн. Таємна дипломатія і розвідка Македонії й елліністичних держав. Організація розвідувальної діяльності Римської республіки. Таємна дипломатія і розвідка Римської імперії.

Тема 3. Розвиток таємної дипломатії й розвідки у добу Середньовіччя.

Специфіка таємної дипломатії й розвідки у добу Середньовіччя. Розвідницький потенціал Церкви. Стан професійної розвідки та контррозвідки Візантійської імперії. Занепад та стагнація розвідки у варварських й феодальних державах Західної Європи до кінця XIII ст. Таємна дипломатія і

розвідка держав Західної Європи у XIV-XV ст. Спроби відродження розвідки. Розвідка середньовічних арабських країн. Особливості розвідки у Монгольській державі. Організація розвідки турків-османів. Таємна дипломатія і розвідка середньовічних держав Південної Азії та Далекого Сходу.

Тема 4. Особливості таємної дипломатії й розвідки у XVI - першій половині XVII ст.

Вплив абсолютизму на стан розвідки. Нові завдання розвідки та контррозвідки держав Західної Європи у Великих Географічних відкриттях. Реформація і контрреформація : таємні війни. Еволюція розвідувальної служби англійських Тюдорів. Розвідка Габсбургів у XVI - першій половині XVII ст. Апарат таємної служби кардинала Рішельє. Розвідка й таємна дипломатія Речі Посполитої, козаків й Росії. Таємні війни держав Сходу у XVI - першій половині XVII ст.

Тема 5. Організація та діяльність розвідувальних служб у державах Європи і Азії в другій половині XVII – на початку XIX ст.

Вдосконалення методів розвідницької діяльності у другій половині XVII – на початку XIX ст. Французька розвідка за часів Людовіка XIV. Організація та особливості діяльності англійської розвідки другої половини XVII – першої половини XVIII ст. Австрійська та пруська розвідка другої половини XVII – першої половини XVIII ст. Розвідка в країнах Центральної та Східної Європи у другій половині XVII –XVIII ст. Засоби роботи розвідки під час війни американських колоній за незалежність. Розвідувальна діяльність провідних країн проти революційної Франції. Таємні служби Наполеона Бонапарта. Головні тенденції розвитку таємних служб країн Сходу другої половині XVII – на початку XIX ст.

Тема 6. Таємна дипломатія та розвідка у XIX – на початку XX ст.

Таємний фронт країн Священного союзу. Спецслужби монархічних держав у боротьбі проти «революціоналізації» Європи. Протистояння розвідок Англії, Франції, Росії напередодні та під час Кримської війни 1853-1856 рр. Таємна дипломатія й розвідка під час та після об'єднання Італії й Німеччини. Діяльність розвідки та контррозвідки Великої Британії наприкінці XIX – на початку XX ст. Спецслужби Франції наприкінці XIX – на початку XX ст. Таємні місії спецслужб Російської імперії другої половини XIX – на початку XX ст. Таємна дипломатія й розвідка США у XIX – на початку XX ст. Японська розвідка в XIX – на початку XX ст.

Розділ 2. Таємна дипломатія та розвідка у добу Новітньої історії

Тема 7. Діяльність розвідувальних служб воюючих та нейтральних держав в роки Першої світової війни.

Розвідка Антанти і Троїстого союзу та створення стратегічних планів ведення війни. Головні особливості розвідницької діяльності під час Першої

світової війни. Спецслужби Великої Британії під час Першої світової війни. Французьке Друге бюро під час Першої світової війни. Російська розвідка в роки Першої світової війни та революційних подій 1917-1918 рр. Німецька розвідка в роки Першої світової війни. Американська розвідка у Першій світовій війні. Таємна дипломатія та розвідка наприкінці Першої світової війни.

Тема 8. Дипломатія і розвідка провідних країн світу у міжвоєнний період.

Таємні війни великих держав під час роботи Паризької та Вашингтонської конференцій (1919-1922 р.). Структура та функції спеціальних служб Німеччини у 1919-1939 рр. Італійська розвідка у 1919-1939 рр. Діяльність японської розвідки у міжвоєнний період. Таємний фронт дипломатії й розвідки Великої Британії у 1919-1939 рр. Основні напрями роботи французьких спецслужб у 1919-1939 рр. Особливості діяльності спецслужб США у 1919-1939 рр. Органи розвідки та контррозвідки СРСР міжвоєнного періоду. Спецслужби Української Держави, УНР, УРСР міжвоєнного періоду. Таємна дипломатія та розвідка напередодні Другої світової війни. Політика умиротворення агресорів.

Тема 9. Організація та напрями діяльності розвідувальних служб провідних країн в роки Другої світової війни.

Розвідка й таємна дипломатія під час «Дивної війни». Реалізація плану «Гельб». Операції спецслужб воюючих країн у другій половині 1940 – першій половині 1941 рр. Підготовка спецслужб Німеччини та її сателітів до нападу на СРСР. Провал плану «Барбаросса» та реалізація японської «Операції Z». Діяльність німецьких спецслужб на окупованих радянських територіях. Успіхи та втрати радянської розвідки в 1942-1945 рр. Функції та діяльність контррозвідки «Смерш». Операції спецслужб західних союзників в 1941-1945 рр. Таємна діяльність транснаціональних інститутів у роки Другої світової війни. Банк міжнародних розрахунків. Проекти та спроби сепаратного перемир'я. Поразка нацистської Німеччини. Розвідка воюючих держав наприкінці Другої світової війни. Поразка Японії.

Тема 10. Особливості функціонування розвідки і таємної дипломатії у період «холодної війни».

Головні тенденції діяльності розвідок країн світу в роки «Холодної війни». Реорганізація та напрями діяльності спецслужб СРСР в 1945-1991 рр. Організаційна структура та напрями діяльності спецслужб США в роки «Холодної війни». Організація і діяльність британських спецслужб в роки «Холодної війни». Структура й головні операції французьких та західнонімецьких спецслужб в роки «Холодної війни». Таємні операції радянської та західних розвідок на першому етапі «Холодної війни» (друга половина 40-60-ті роки). Протистояння радянської та західних розвідок на другому етапі «Холодної війни» (70-80-ті рр.). Таємна дипломатія і розвідка

країн соцтабору у 1950-80-х рр. Діяльність маоїстської агентури. Таємні війни в Центрально-Східній Європі та СРСР у 1989-1991 рр. Завдання та операції розвідки Ізраїлю й арабських країн.

Тема 11. Організація і діяльність розвідувальних служб провідних держав світу та України наприкінці ХХ – в першій чверті ХХІ ст.

Структурні трансформації розвідки провідних країн у постбіполярну добу. Оптимізація роботи розвідки США в умовах постбіполярного світу. Розвідка країн Європейського союзу та Великої Британії у постбіполярну добу. Зміни організації, масштабів та принципів діяльності розвідки пострадянських країн. Формат співпраці розвідки країн СНД. Правова база, структура та пріоритети діяльності спецслужб незалежної України. Війна РФ проти України та успіхи української розвідки. Пріоритетні напрями діяльності розвідки КНР на сучасному етапі. Війни розвідок країн світу у 1990-ті роки. Таємна дипломатія та шпигунські скандали у 2000-ні роки. Розвідка та Сили спеціальних операцій провідних країн у боротьбі проти ІД.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	У тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Вступ. Таємна дипломатія та розвідка у Давнину, Середні віки і Новий час												
Тема 1. Таємна дипломатія та розвідка як навчальна дисципліна й напрям наукових досліджень. Теоретичні аспекти та етапи діяльності розвідувальних служб	9	2	2			5						
Тема 2. Зародження та функціонування таємної дипломатії й розвідки у стародавніх державах	8	3				5						
Тема 3. Розвиток таємної дипломатії й розвідки у добу Середньовіччя	7		2			5						
Тема 4. Особливості таємної дипломатії й	8	3				5						

Назви розділів і тем	Кількість годин												
	Денна форма						Заочна форма						
	Усього	У тому числі					Усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р		л	п	лаб	інд	ср	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
розвідки у XVI - першій половині XVII ст.													
Тема 5. Організація та діяльність розвідувальних служб у державах Європи і Азії в другій половині XVII – на початку XIX ст.	7		2			5							
Тема 6. Таємна дипломатія та розвідка у XIX – на початку XX ст.	9	4				5							
Разом за розділом 1	48	12	6			30							
Розділ 2. Таємна дипломатія та розвідка у добу Новітньої історії													
Тема 7. Діяльність розвідувальних служб воюючих та нейтральних держав в роки Першої світової війни	7		2			5							
Тема 8. Дипломатія і розвідка провідних країн світу у міжвоєнний період	8	3				5							
Тема 9. Організація та напрями діяльності розвідувальних служб провідних країн в роки Другої світової війни	10	3	2			5							
Тема 10. Особливості функціонування розвідки і таємної дипломатії у період «холодної війни»	10	3	2			5							
Тема 11. Організація і діяльність розвідувальних служб провідних держав світу та	7	3				4							

Назви розділів і тем	Кількість годин												
	Денна форма						Заочна форма						
	Усього	У тому числі					Усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р		л	п	лаб	інд	ср	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
України наприкінці XX – в першій чверті XXI ст.													
Разом за розділом 2	42	12	6			24							
Усього годин	90	24	12			54							

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Таємна дипломатія та розвідка як навчальна дисципліна й напрям наукових досліджень. Теоретичні аспекти та етапи діяльності розвідувальних служб	2
2	Тема 3. Розвиток таємної дипломатії й розвідки у добу Середньовіччя	2
3	Тема 5. Організація та діяльність розвідувальних служб у державах Європи і Азії в другій половині XVII – на початку XIX ст.	2
4	Тема 7. Діяльність розвідувальних служб воюючих та нейтральних держав в роки Першої світової війни	2
5	Тема 9. Організація та напрями діяльності розвідувальних служб провідних країн в роки Другої світової війни	2
6	Тема 10. Особливості функціонування розвідки і таємної дипломатії у період «холодної війни»	2
	Разом	12

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Таємна дипломатія та розвідка як навчальна дисципліна й напрям наукових досліджень. Теоретичні аспекти та етапи діяльності розвідувальних служб Розширити лекційний матеріал інформацією про характер взаємодії розвідки, влади й суспільства.	5
2	Зародження та функціонування таємної дипломатії й розвідки у стародавніх державах Проаналізувати ступінь ефективності використання у Давнину тайнопису, шифру, поштових голубів і ластівок для повідомлень.	5
3	Розвиток таємної дипломатії й розвідки у добу Середньовіччя З'ясувати, чому у Середні віки правителі та полководці активно використовували для розвідницької діяльності мандруючих лицарів, купців, жонглерів, місіонерів	5
4	Особливості таємної дипломатії й розвідки у XVI - першій половині XVII ст. Розглянути етапи та напрями діяльності першого професійного криптоаналітика Антуана Россіньоля	5

5	Організація та діяльність розвідувальних служб у державах Європи і Азії в другій половині XVII – на початку XIX ст. Критично проаналізувати свідчення сучасників Наполеонівських війн щодо ступеня організації й ефективності французької військової розвідки.	5
6	Таємна дипломатія та розвідка у XIX – на початку XX ст. Розширити лекційний матеріал інформацією про таємні операції засновника німецької розвідки Вільгельма Штібера	5
7	Діяльність розвідувальних служб воюючих та нейтральних держав в роки Першої світової війни Зробити порівняльний аналіз діяльності військових розвідок воюючих держав.	5
8	Дипломатія і розвідка провідних країн світу у міжвоєнний період Розглянути напрямидіяльності Розвідочної управи Генерального штабу Збройних сил УНР, Відділу закордонної інформації політичного департаменту МВС УНР	5
9	Організація та напрями діяльності розвідувальних служб провідних країн в роки Другої світової війни Критично проаналізувати основні прорахунки німецької розвідки під час підготовки нападу Німеччини на СРСР	5
10	Особливості функціонування розвідки і таємної дипломатії у період «холодної війни» Лекційний матеріал доповнити більш детальним вивченням ідеологічного чинника у мотиваціях агентів спецслужб наддержав.	5
11	Організація і діяльність розвідувальних служб провідних держав світу та України наприкінці XX — в першій чверті XXI ст. Зробити порівняльний аналіз діяльності розвідок провідних держав сучасності.	4
	Разом	54

6. Індивідуальні завдання

Не передбачені навчальним планом

7. Методи навчання.

Методи навчання, як впорядковані способи взаємопов'язаної, цілеспрямованої діяльності викладача та студентів, спрямовані на ефективне розв'язання навчально-виховних завдань, реалізуються через систему прийомів та засобів навчальної діяльності. Прийоми навчання (конкретні дії викладача та студентів), спрямовані на реалізацію вимог методів. Засоби навчання – різноманітне навчальне обладнання, яке використовується у системі пізнавальної діяльності, зокрема, технічні засоби.

7.1. Словесні методи навчання:

- лекція;
- бесіда;
- розповідь;
- пояснення.

7.2. Наочні методи навчання:

- ілюстрація;

- демонстрація.

7.3. Практичні методи навчання:

- метод роботи з письмовими джерелами;
- метод роботи з аудіо/відеоматеріалами;
- практичні заняття.

8. Методи контролю

При вивченні дисципліни «Дипломатія та розвідка» застосовуються наступні методи контролю: усний, письмовий та тестовий. Контроль з дисципліни складається з поточного контролю, який проводиться у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на лекціях, у формі виступів студентів при обговоренні питань на проблемних лекціях, у формі тестування, тощо. Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення семестрової оцінки, при проведенні заліку і враховуються при визначенні підсумкової оцінки з дисципліни.

Засвоєння тем (поточний контроль) здійснюється на семінарських заняттях відповідно до контрольних цілей. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи.

Застосовуються такі методи контролю підготовки студентів:

- усні відповіді на семінарських заняттях;
- письмового експрес-контролю;
- колоквиум;
- тестові завдання;
- виконання творчих завдань;
- розв’язування ситуаційних задач;
- виконанням індивідуальної роботи (реферати, доповіді, інформаційні повідомлення, аналітичні огляди, підготовка мультимедійних презентацій).

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40. Час виконання – до 40 хвилин.

Вміст екзаменаційного білета й оцінювання відповідей на екзамені:

Тестові питання – 40 балів (40 питань по 1 б. за кожну правильну відповідь)

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на екзамені студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

Критерії оцінювання

Поточний контроль є складовою системи організації навчального процесу. Завданням поточного контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок студентів, набутих під час засвоєння окремого розділу дисципліни. Розділ – це логічно завершена частина теоретичного та практичного навчального матеріалу з навчальної дисципліни. Кожен окремий

розділ включає завдання для самостійної роботи, письмові контрольні роботи тощо. Оцінка за розділ – це сума балів, отриманих студентом за виконання всіх видів робіт, передбачених цим розділом.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять, підсумкового контролю за підсумками вивчення розділу. Сума балів, які студент денної форми навчання може набрати за поточним контролем, дорівнює 60.

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння окремих розділів.

Усний виступ та виконання письмового завдання, тестування	Критерії поточного оцінювання знань студентів
10	Студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом; виявляє творчі здібності; здатен самостійно ставити та вирішувати завдання; самостійно знаходити та використовувати матеріал; вільно самостійно та аргументовано викладає його під час усних виступів та письмових відповідей; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу; демонструє вміння самостійно робити висновки; студент активно працює протягом семінарського заняття; впевнено відповідає на додаткові запитання; відповідь обов'язково супроводжується інформативною презентацією.
9	Відповідь студента є правильною, обґрунтованою, логічною, містить аналіз і систематизацію; зроблені аргументовані висновки; студент активно працює протягом усього семінарського заняття; показує глибоке оволодіння лекційним матеріалом; здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу; студент активно працює протягом семінарського заняття; впевнено відповідає на додаткові запитання; відповідь супроводжується презентацією.
8	Студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом; обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу; вміє знаходити джерело інформації та аналізувати її, ставити та розв'язувати завдання; самостійно оцінює життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них; відповідь супроводжується презентацією; під час відповідей на додаткові запитання мають місце деякі неточності.
7	Студент демонструє достатньо систематизовані знання навчального матеріалу; аргументовано використовує їх; вміє знаходити джерело інформації та аналізувати її під час усних виступів та письмових відповідей; розкриває зміст теоретичних питань; відповідь супроводжується презентацією, яка містить певні неточності; при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі незначні помилки.
6	В цілому студент володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації; без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності; студент припускається помилок, відповідаючи на

	додаткові питання; відповідь супроводжується презентацією, в оформленні якої присутні серйозні помилки.
5	Студент не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом; студент в цілому оволодів суттю питань з даної теми, втім, відсутні глибокий та всебічний аналіз представленого матеріалу, а також його обґрунтування та аргументація; студент не проявляє активності на практичних заняттях, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу.
4	Відповідь відтворює основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає їх зміст під час усних виступів та письмових відповідей; недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому неточності; відповіді на запитання містять логічні та фактографічні помилки; відповідь не супроводжується презентацією.
3	Студент частково володіє навчальним матеріалом, допускаючи при цьому суттєві помилки; не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей; відсутні відповіді на додаткові запитання; відповідь не супроводжується презентацією.
2	Студент демонструє фрагментарні знання; не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки; відповідь не супроводжується презентацією.
1	Студент досить слабо володіє навчальним матеріалом та майже не в змозі його викласти, розуміє деякі теоретичні питання та практичні завдання; презентація відсутня.

Семестровий підсумковий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового заліку в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному цією робочою програмою дисципліни «Дипломатія та розвідка».

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума оцінок та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Загальна сума балів поточного і підсумкового семестрового контролю складає 100.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену у 8 семестрі. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40.

Студент допускається до підсумкового контролю, якщо за результатами поточного контролю він набрав не менше 20 балів.

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума поточних оцінок та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Загальна сума балів поточних і підсумкового семестрового контролю складає 100.

9. СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Поточний контроль та самостійна робота	Разом	екзамен	Сума

Розділ 1			Розділ 2			60	40	100
T1	T3	T5	T7	T9	T10			
10	10	10	10	10	10			

T1, T2 ... T6 – теми розділів.

Оцінка студента за підсумками вивчення розділу складається за результатами проведення поточного контролю та семінарських занять. Враховуючи кількість семінарських занять (12 годин), кожна відповідь на семінарських заняттях оцінюється максимум в 10 балів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

10. Рекомендована література

Методичне забезпечення

Дипломатія та розвідка : навчально-методичний комплекс дисципліни для студентів спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» освітньої програми «Міжнародні відносини та регіональні студії» / Уклад.: Лиман С. І., Парфіненко А. Ю. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. 46 с.

Основна література

1. Біла книга. 2021. Служба зовнішньої розвідки України. К., 2021. 72 с.
2. Біла книга 2021. Оборонна політика України. Київ: Міністерство оборони України, 2022. 120 с.
3. Військова розвідка: навчальний посібник / Д. Зайцев, С. Пахарєв, І. Луценко., А. Наконечний. Київ: КНТ, 2022. 332 с.
4. Григор'єва Т. Історія дипломатії: від давнини до кінця XVIII ст. / Т. Григор'єва. Київ : Видавн. дім «Києво-Могилянська Академія», 2014. 177 с.
5. Лиман С. І. Історія міжнародних відносин та дипломатії (довестфальська доба) : навчальний посібник / С. І. Лиман, А. Ю. Парфіненко. Суми : Університетська книга, 2024. 700 с.

6. Марущак М. Й. Історія дипломатії ХХ ст.: Курс лекцій / М. Й. Марущак. Львів, 2003. Бескид Біт, 2003. 303 с.
7. Пик С. М. Таємна дипломатія і розвідка у міжнародних відносинах : навч. посібник / С. М. Пик. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 514 с.
8. Скрипник О. Українська розвідка / О. Скрипник. Київ: АДЕФ-Україна, 2020. Т. 1. 318 с. Т. 2. 343 с.
9. Українська розвідка. Прадавні часи. Київ: ВД «АДЕФ-Україна». 2020. 320 с.
10. Шевченко А. Воєнна розвідка України. У небі, на морі, на землі / А. Шевченко. Київ: Yakaboo Publishing, 2023. 192 с.

Допоміжна література

1. Близький Схід і Північна Африка як сфера інтересів України : аналіт. доп. / за ред. О. В. Литвиненка. Київ : НІСД, 2020. 85 с.
2. Біленчук П.Д., Кофанов А.В., Кобилянський О.Л. Міжнародний тероризм: консолідований аналіз забезпечення безпеки. Навчальний посібник. Київ: ННПСК КНУВС, 2009. 72 с.
3. Вонсович О. С. Недоліки системи євроатлантичної безпеки у ХХІ ст. // Стратегічне партнерство в зовнішній політиці США, ЄС та країн латиноамериканського регіону: збірник наукових праць К., 2016. С. 25–34.
4. Глобальна та національна безпека : підручник / за заг. ред. Г. П. Ситника. К. : НАДУ, 2016. 764 с.
5. Девайн Д. Вдале полювання. Історія головного шпигуна Америки / Д. Девайн, В. Лоеб. Харків; Фоліо, 2018. 320 с.
6. Дмитренко В. Розвідка та інші таємні служби Стародавнього Риму і його супротивників / В. Дмитренко. Львів: Кальварія, 2008. 752 с.
7. Лиман С. І. Розвідка і дипломатія Сельджуцької імперії на сторінках трактату Нізама аль-Мулька «Сіасет-наме» // LAUREA V. Античний світ і середні віки. Харків, 2024. С. 27–29.
8. Мітрофанова О.О. Зовнішня політика та політика безпеки незалежної України / О. О. Мітрофанова // Вибрані проблеми сучасної української зовнішньої політики і політики у сфері національної безпеки . 2004. № 1. С. 96-128.
9. Мітрофанова О. О. Безпекова політика Франції в контексті терористичних атак 13 листопада 2015 р. / О. О. Мітрофанова // Стратегічне партнерство в зовнішній політиці США, ЄС та країн латиноамериканського регіону: збірник наукових праць К., 2016. С. 41–47.
10. Мосов С. П., Селюков О. В. Космічна розвідка в локальних війнах ізбройних конфліктах сучасності // Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського. 2019. №3. С. 88–94.

11. Пик С. М. Види таємної дипломатії та особливості їхнього функціонування у міжнародних відносинах // Вісник Донецького національного університету. Серія : Політичні науки. 2016. № 1. С. 48–53.
12. Aldrich R. J. *The Hidden Hand: Britain, America and Cold War Secret Intelligence* / R. J. Aldrich. London: John Murray, 2006. 733 p.
13. Aldrich R. J. *The Black Door: Spies, Secret Intelligence and British Prime Ministers* / R. J. Aldrich, Cormac R. London: Collins, 2016. 606 p.
14. Andrew C. *For the President's Eyes Only: Secret Intelligence and the American Presidency from Washington to Bush* / C. Andrew (London, HarperCollins, 1995, 660 p.
15. Andrew C. *The Secret World: A History of Intelligence* / C. Andrew. Yale University Press, 2018. 896 p.
16. Kitson S. *The Hunt for Nazi Spies: Fighting Espionage in Vichy France* / S. Kitson Chicago: University of Chicago Press, 2008. 218 p.
17. Nigel W. *At Her Majesty's Secret Service: The Chiefs of Britain's Intelligence Agency, MI6* / W. Nigel. London: Greenhill, 2006. 296 p.
18. Walton K. *Empire of Secrets: British Intelligence, the Cold War, and the Twilight of Empire* / K. Walton. London: HarperPress, 2013, 448 p.
19. Weiner T. *Legacy of Ashes: The History of the CIA*. New York: Doubleday, 2007. 702 p.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відеолекції, інше методичне забезпечення

1. Закон України № 2229-ХІІ «Про Службу безпеки України». 1992. 25 березня/. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>
2. Закон України «Про розвідувальні органи України» від 22.03.2001 № 2331-III / Верховна Рада України 1994-2018. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2331-14>
3. Закон України № 3160-IV «Про Службу зовнішньої розвідки України». 2005. 1 грудня. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3160-15#Text>
4. Закон України «Про розвідку» із змінами, внесеними згідно із Законом № 808-IX від 17.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/912-20#Text>
5. Філонов О. В. Специфіка структурної побудови, функціонування і діяльності поліції, жандармерії та спеціальних служб Російської імперії як органів, що здійснювали протидію тероризму в кінці ХІХ – на початку ХХ ст. URL: <http://arhive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2012-4/12fovncp.pdf>
6. Aldrich R. J. *The Black Door: Spies, Secret Intelligence and British Prime Ministers* / R. J. Aldrich, Cormac R. London: Collins, 2016. 606 p. URL: <https://warwick.ac.uk/fac/soc/pais/people/aldrich/blackdoor/>
7. Andrew C. *The Secret World: A History of Intelligence* / C. Andrew. Yale University Press, 2018. 896 p. URL: <https://www.jstor.org/stable/j.ctv5cg9n4>

8. Walton K. Empire of Secrets: British Intelligence, the Cold War, and the Twilight of Empire / K. Walton. London: HarperPress, 2013, 448 p. URL: <https://www.alibris.com/search/books/isbn/9780007457960>

12. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили

В умовах дії **обставин непоборної сили** освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти екзамен дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Дипломатія та розвідка».

